

DEĞİŞMESİ GEREKEN ANAYASA HÜKMÜ

Prof. Dr. İlhan ARSEL

CHP ile MSP arasındaki koalisyon anlaşmasını haber konusu yapan yabancı haber ajanslarının özellikle belirttikleri bir husus olmuştur ki üzerinde durulmağa değer. BBC Radyosu bu anlaşmanın, Ekim 1973 seçimlerinden beri devam edegelen hükûmet bunalımına Ordu'nun sabırsızlık göstermesi ve bunu hissettirmesi nedeniyle, yapıldığını açıklamıştır.

Durum gerçekten böyle midir? Sanmayoruz. Çünkü siyasi gelişmelere katılmakla ve bu konularda baskı yaratmakla olumlu sonuçlar doğmadığı gerçeğini Silahlı Kuvvetler herkesten iyi bilmekte ve kendi prestijine hanel getinmemek için siyaset arenasına girmekten büyük titizlikle kaçınmaktadır.

Öte yandan Ordu'nun sorumlu yetkilileri şunu müdrük görünmektedirler ki, hükûmetin kurulamaması nedeniyle doğan siyasi ve ekonomik bunalımlar memleket için ne kerte sakıncalar yaratmakta ise, bu bunalımları önlemek amacıyla askerî müdahale veya baskı yollarına başvurmak memleketin geleceği bakımından çok daha sakıncalı ve tehlikeli sonuçlar yaratabilir. Ve yine şunu göz önünde tuttukları düşünölmelidir ki siyasi partilerin pek çoğunun yurt sevgisinden yoksun ve bilinçsiz davranışlarla sebebiyet verdikleri bunalımlar Türk seçmenini muhakkak ki her gün biraz daha eğitmekte ve olgunlaştırmakta ve ona, her yeni seçim dönemi itibariyle, daha olumlu oy kullanma imkânını vermektedir. Bu gerçeği, her zinde kuvvet gibi, izleyen Ordu'nun siyasi olaylara karışmamak suretiyle millete siyasi olgunluk aşamasında fırsat imkânları yaratacağı şüphesizdir. Millet, siyaset bezirganlarından çektiği ıztırları seçim sırasında oy sandığına giderek çıkarmasını öğrenmektedir. Seçmen kendi derdini kendi kendisine halletmek zevkine erişmektedir. Kendisine yararlı olmayan partileri elemesini ve ayıklamasını zorunlu olarak başaracaktır. İyi bir seçim yaptığı zaman işlerinin iyiye gideceğini zamanla daha iyi görecektir. Halk ken-

disi seçim usulünün yararlarını ve sakıncalarını bilfiil denemekte ve bu denemelerin her birinden ders çıkarmaktadır. Siyasi eğitimi sandığa attığı oy pusulası ile öğrenmektedir. Seçtiği siyaset adamının cibilliyetini ve ciddiye alınıp alınamayacağını, sahteliğini veya dürüstlüğünü, biraz geçte olsa, mutlaka değerlendirebilmekte ve bu işi, her seçim itibariyle biraz daha isabetli yapabilmektedir. İşte böyle olduğu içindir ki halk'a temsilcisini serbestçe seçmek, ve kendisine oyun oynayan siyasetciyi cezalandırmak (yeniden seçmemek) ve demokrasi düzeninin gelişmesini bizzat ayarlamak imkanlarını sağlamak amacıyla Ordu'nun şu veya bu şekilde baskı yollarına gitmediğini ve gitmeyeceğini düşünmek normal olur.

Fakat her ne olursa olsun Ekim 1973 seçimlerinden bu yana gelişen siyaset oyunları göstermiştir ki Devlet başkanlarının Meclisi dağıtma yetkisine sahip bulunmamaları büyük bir eksiklikler ve böyle bir sisteme yer vermemekle 1961 Anayasa'sını hazırlayanlar büyük hata işlemişlerdir. Her ne kadar Anayasa'da buna benzer bir yetki var görünmekte ise de bu yetki, işlemesi pek mümkün olmayan bir mekanizmaya bağlanmıştır— ki o da 18 aylık bir süre içerisinde hükümetin iki def'a güvensizlik oyu ile düşürülmüş olması ve bir üçüncü def'a güvensizlik oyu alması halinde Başbakan'ın devlet başkanından Meclisi dağıtma talebinde bulunması halinde harekete geçebilen bir mekanizmadır. Söylemeğe hacet yoktur ki hiç bir Meclis kendi arzusu ile bu mekanizmayı işler halde tutmak istemez, çünkü dağıtılmak demek seçmen önüne gitmek ve belki de yeniden seçilememek demektir. Bu bakımdan Anayasa'nın aradığı koşulların doğmasına fırsat verememek için hiç bir meclis hükümeti iki def'a düşürüp üçüncü bir def'a güvensizlik oyu karşısında bırakmaz.

Öte yandan bahis konusu sistem ancak göreve başlamış hükümetlerle işleyebilir. Henüz göreve başlamamış hükümet için devlet başkanından Meclisi dağıtma isteminde bulunmak imkânı hiç bir şekilde yoktur. Halbuki böyle bir imkân olmuş olsa idi ve daha doğrusu devlet başkanı kendiliğinden meclisi dağıtabilse ve genel seçimlere gitme kararı alabilse idi bu takdirde hükümet kurulması bunalımları diye bir şey doğmazdı. Hükümet kurulmasını engelleyen partileri hizaya getirmek kolay olurdu. Böyle bir yetkinin bulunması sayesinde sun'î koalisyonlar kurma yoluna dahi gitme lüzumu kalmaz ve azınlık hükümeti sistemi rahatlıkla işleyebilirdi. Örneğin Devlet başkanı seçimlerde en fazla milletvekili kazanan partiyi hükümeti kurmakla görevlendirir ve meclisteki diğer partilerin hükümeti desteklememesi halinde seçimlere gitme kararı ala-

bilirdi. Seçim şansı zayıf olan partiler Meclis'in dağılmasına engel olmak için hükûmete güven oyu verir ve hükûmet bunalımı giderilmiş olurdu.

Pek kısa ve özet olarak yukarıya aldığımız hususlardan dolayıdır ki Anayasamızın 106 ci Maddesi hükmü, 89 ve 104 cü maddeleriyle birlikte ele alınıp incelenmeli v ehükûmet kurulması imkânlarını yok eden haller itibariyle yeniden düzenlenmelidir.